

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Daňové aspekty sdílené ekonomiky

Tax Aspects of Sharing Economy

Darina Zatloukalová

Plzeň 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Daňové aspekty sdílené ekonomiky“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 24.4.2022

v. r Darina Zatloukalová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat Ing. Aleně Palacké za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi poskytovala v průběhu vedení mé bakalářské práce. Dále mé rodině a příteli za podporu a trpělivost během mého studia.

Obsah

Úvod.....	6
1 Sdílená ekonomika.....	8
1.1 Vymezení sdílené ekonomiky.....	8
1.2 Sektory sdílené ekonomiky.....	10
1.2.1 Doprava/Cestování.....	10
1.2.2 Ubytování.....	13
1.2.3 Finance.....	15
1.2.4 Freelancing.....	17
1.3 Subjekty sdílení.....	19
1.3.1 Poskytovatel.....	19
1.3.2 Zprostředkovatel.....	19
1.3.3 Uživatel.....	20
1.4 Sdílená ekonomika a pandemie COVID-19.....	21
2 Daňové aspekty vybraných příkladů sdílené ekonomiky.....	23
2.1 Uber.....	23
2.1.1 Daň z příjmů fyzických osob.....	25
2.1.2 Daň z přidané hodnoty.....	27
2.1.3 Silniční daň.....	28
2.2 Airbnb.....	31
2.2.1 Daň z příjmů.....	32
2.2.2 Daň z přidané hodnoty.....	34
2.2.3 Poplatek z pobytu.....	37
2.2.4 Daňové úniky Airbnb v České republice.....	39
3 Návrh zdanění sdílené ekonomiky.....	42

Závěr	44
Seznam použitých zdrojů	46
Seznam tabulek.....	50
Seznam obrázků	51
Abstrakt	
Abstract	

Úvod

Sdílená ekonomika, neboli jeden z fenoménů dnešní doby, je často diskutovaným tématem. V ekonomice se sdílí odjakživa, již v minulosti se sdílená ekonomika používala jako nástroj ke zmírnění dopadu nízké produktivity. Lidé v předindustriální době žili v menších komunitách, které umožňovaly vyšší míru sociální kontroly, díky které v komunitách existovala potřebná důvěra a díky této důvěře ochota sdílet. Dnešní nedostatek důvěry řeší platformy sdílené ekonomiky promyšleným recenzním systémem. Potenciální uživatelé mají k dispozici recenze poskytovatele od předchozích uživatelů a platformy také dopředu prověřují ty, co chtějí svá aktiva sdílet.

Význam „sharing economy“ začal upadat s ekonomickým růstem a nedostatkem spotřebního zboží. K jejímu opětovnému rozmachu přispěla velká recese z let 2008 a 2009, která způsobila největší pokles ekonomické aktivity, blahobytu a nárůst nezaměstnanosti od hospodářské krize 30. let 20. století. Dále k rozmachu sdílené ekonomiky přispěl rozvoj moderních technologií, internetu a digitalizace. Právě díky vzestupu digitálních komunikací bude mít sdílená ekonomika rozmach i v budoucnosti. (Deloitte, 2017)

Obsahem předložené bakalářské práce je seznámení čtenáře s tímto novodobým fenoménem a poukázat na daňové zatížení, které ovlivňuje jak poskytovatele těchto služeb, tak platformy, které danou službu pouze zprostředkovávají. Sdílenou ekonomiku je těžké regulovat, stejně tak řádně zdanit.

Bakalářská práce se zaměřuje na sdílenou ekonomiku především z hlediska daňových aspektů a regulací vybraných forem. Hlavním cílem je zhodnotit současný stav vybraných forem sdílené ekonomiky a dále doporučit vhodná řešení, co se ideálního zdanění týče. Metodické postupy používané v bakalářské práci jsou následující:

- zpracování teoretických východisek k problému daňových aspektů sdílené ekonomiky,
- analýza vybraných forem sdílené ekonomiky z daňového hlediska,
- formulace navrhovaných regulačních opatření,

V teoretické části dochází nejprve k obecné charakterizaci, dále jsou představena jednotlivá odvětví sdílené ekonomiky včetně konkrétních příkladů. Praktická část práce

se věnuje daňové problematice sdílené ekonomiky, kde autorka pracuje s nejnovějšími dostupnými daty. Analýza daňových aspektů vybraných forem se zaměřuje na sdílené ubytování (společnost Airbnb) a přepravu (společnost Uber).

1 Sdílená ekonomika

Pojmy „sdílení“ a „sdílená ekonomika“ existují již od nepaměti. V současné době je to velký fenomén, nicméně k jejímu rozmachu jsou zapotřebí předpoklady jako ochota sdílet, existence statku ke sdílení, ale také ochota lidí se takovými nabídkami zaobírat a existence subjektu, který má zájem takový statek využít. Tato kapitola se zaměřuje na představení pojmu „sdílená ekonomika“, vymezení jejích sektorů a subjektů sdílení. (Veber a kol., 2016)

1.1 Vymezení sdílené ekonomiky

Definice sdílené ekonomiky je mnoho a dodnes nedošlo ke společnému přijetí všeobecně uznávané definice. Někteří autoři se dosud neztotožnili s pojmem „sdílená ekonomika“ a zavádějí další pojmy, v identickém či obdobném významu, jako například „collaborative economy“, „peer-to-peer economy“ či „pooling economy“. (Pichrt et. al, 2017)

Úřad vlády (2017) definuje sdílenou ekonomiku takto: „Sdílená ekonomika představuje ekonomický ekosystém založený na sdílení lidských a přírodních zdrojů, který zahrnuje vytváření hodnot, produkci, distribuci, obchod a spotřebu zboží a služeb různými lidmi a organizacemi.“

„Sdílenou ekonomikou rozumíme sdílení skupinových statků různými uživateli, kteří se finančními platbami podílí na jejich financování majitelem“ (Úřad vlády, 2017)

Matofská (2016) uvádí, že pojem „sharing economy“ vzešel z globální krize v letech 2008–2009 z potřeby udělat více za méně. Poháněný technologií, která dokázala spojit lidi, kteří měli volné nebo nečinné zdroje s těmi, kteří je chtěli nebo potřebovali, se tento termín začal spojovat s novými typy „peer-to-peer“ online tržišť. Sdílená ekonomika je ve skutečnosti mnohem víc než jen sbírka nových typů podniků, je to široce zasahující a měnící se společnost. Zároveň je to ekonomický systém postavený na sdílení lidských a fyzických zdrojů a nastavení mysli.

„Sdílenou ekonomiku tedy lze obecně popsat jako ekonomický systém, jehož prostřednictvím osoby, které disponují nevyužitými statky v ekonomickém slova smyslu, tyto statky nabízí zájemcům za účelem jejich efektivnějšího využití.“ (Bareš, 2018)

„Pojem „sharing economy“ byl poprvé použit v roce 2008 pro označení modelu podnikání, který byl postaven na principech sdílení, pronájmu a výměny majetku, či systém, který umožňuje využít nedotčený potenciál specifických statků a zjednodušit tak přístup k těmto statkům.“ (Úřad vlády, 2017)

Za nejdůležitější předpoklad existence sdílené ekonomiky se považuje propojení s moderními technologiemi. Díky tomu je neustále propojena nabídka s poptávkou, na čemž je sdílená ekonomika postavena. Právě díky moderním technologiím, jako jsou mobilní telefony, notebooky nebo tablety, má subjekt, který pociťuje přebytek statků, možnost nabídnout tento statek prostřednictvím zprostředkovatele potencionálním uživatelům a ti jej mohou v případě potřeby využít v reálném čase. Sdílená ekonomika je velice flexibilní nástroj pro uspokojení potřeb obou stran trhu. (Bareš, 2018)

Služby sdílené ekonomiky jsou úspěšné, protože pro mnoho uživatelů je přístup ke zboží a službám výhodnější v podobě, v jaké je nabízí sdílená ekonomika než jejich samotné vlastnictví. Naopak vlastníkovu statku nebo služby sdílená ekonomika umožňuje využít jeho nadbytečnou a nevyužitou kapacitu, ať už se jedná o čas, produkt nebo prostor. (Úřad vlády, 2017)

Toto ekonomické hnutí započalo ve Spojených státech amerických a hojně se uplatňuje celosvětově a z původních firem, sloužících pouze malým skupinám zákazníků, se brzy staly nadnárodní korporace a silný soupeř v mnoha obchodních odvětvích. („Jak funguje sdílená ekonomika?“, 2017)

Kruliš (2018) uvádí, že největší potenciál má sdílená ekonomika ve větších městech, tam mají její platformy díky šíři nabídky a poptávky možnost hlubší specializace svých služeb. Sdílená ekonomika ovlivňuje lidské životy zejména ve třech oblastech:

- Ekonomická oblast – zde je možnost efektivnějšího nakládání s volnou kapacitou movitých i nemovitých věcí, volného času, dovedností a financí, což může vést ke snížení nákladů a zvýšení dodatečných zdrojů příjmů domácností.
- Sociální oblast – sdílená ekonomika zde přispívá k rozvoji sousedské výpomoci a rozvoji komunit, na základě recenzí zvyšuje důvěru a zprostředkovává sociální interakce v době technologického rozvoje, ale napomáhá i efektivnější organizaci osobního života díky rozšiřování možností dodatečného zdroje příjmu.

- Ekologická oblast – služby sdílené ekonomiky napomáhají nahradit potřebu vlastnit konkrétní statek a zefektivnit využívání ekonomických statků.

V současné době existuje široká škála služeb v rámci sdílené ekonomiky. V praxi se lze setkat s rozdělením do čtyř sektorů:

1. Doprava/Cestování.
2. Finance.
3. Ubytování.
4. Freelancing. (Valentová, 2018)

1.2 Sektory sdílené ekonomiky

Jak již bylo zmíněno, sdílená ekonomika je rozdělena do několika sektorů: doprava/cestování, finance, ubytování a freelancing. Tato bakalářská práce se převážně zabývá třemi odvětvími – ubytováním, financemi a cestováním.

1.2.1 Doprava/Cestování

Dopravní sektor je z řad platform sdílené ekonomiky ten nejviditelnější. Zahrnuje alternativní taxislužby, carsharing, carpooling, ale třeba i bikesharing. (Česko v datech, 2018)

Co se carsharingu týče, lidé svá vozidla využívají jen zhruba 5 % celkového času, zbylých 95 % stojí v garážích nebo na ulicích a navíc v průběhu přepravy většinou nenaplní kapacitu vozidla, utváří se tak zde velký prostor pro sdílení. Cílem carsharingu je jak zvýšení využití automobilů a šetření provozu ve městech, tak snížení nákladů. (Česko v datech, 2018)

Existují dvě varianty carsharingu. Jednou z nich je, že carsharingová firma nakoupí auta, polepí je svým logem a následně tyto vozy nabízí zájemcům skrz aplikaci nebo web. Zákazník se k autu dostane pomocí čipové karty nebo se vůz otevře skrz aplikaci, která musí být stažená v telefonu. Výhodou této metody je, že půjčení auta se dá naplánovat dlouho dopředu. Druhou možností je půjčování aut od soukromých osob. Jedná se o vlastníky, kteří auto mají, ale často ho nevyužívají. Proto vůz nabídnou na trhu sdílených aut. Může zde být ale nevýhoda – pravděpodobnost, že si auto od soukromé

osoby někdo půjčí, je poměrně malá, hlavně ve větších městech, kde je velká konkurence od carsharingových společností („Sdílení aut (carsharing) – co to je a jak to funguje“, 2021)

Pokud se uživatelé chtějí dopravit na delší vzdálenosti bez vlastního vozu, mohou využít tzv. carpooling neboli sdílení jízd. Výhodou pro uživatele sdílené jízdy je nižší cena za svezení, než jsou reálné provozní náklady. V porovnání s veřejnou dopravou tak lze ušetřit až 70 % ceny. (Česko v datech, 2018)

Ve světě carpoolingu (spolujízdy) existují dva typy členů: řidič a cestující. Řidič je ten, kdo sám cestuje a má volná místa v autě a cestující se potřebuje dostat na určité místo. Řidiči mohou svá volná místa nabídnout skrze příslušnou mobilní aplikaci či web a podělit se tak o cestovní náklady. (BlaBlaCar, 2022)

Spolujízda přináší mnoho výhod – snížení cestovních nákladů, tedy levnější cestování, podpora udržitelného způsobu dopravy nebo také možnost budovat nové sociální vazby. Každý, kdo využívá carpooling, také přispívá malým dílem k ochraně životního prostředí, ke snižování znečištění ovzduší a k omezování dopravních kolapsů. (BlaBlaCar, 2022)

Avšak nejznámější formou sdílené dopravy jsou alternativní taxislužby, zejména společnost Uber. Tato forma dopravy konkuruje klasické taxislužbě nižší cenou a vyšším komfortem při objednávání a placení. („Klasická vs. alternativní taxislužba“, 2017)

„Alternativní taxislužby využívají moderní technologie a mobilní aplikace. Pokud potřebujete odvoz, spustíte aplikaci, která pomocí GPS určí vaši polohu a osloví okolní řidiče. Aplikace vám prozradí nejen předpokládanou cenu jízdy, ale také profil a hodnocení řidiče, jeho aktuální polohu a dobu, za jakou dorazí k vám. Některé alternativní taxislužby dokonce nabízí možnost vybrat si svého řidiče“. („Klasická vs. alternativní taxislužba“, 2017)

Alternativní taxislužbu mohl do roku 2020 provozovat kdokoli, kdo měl k dispozici auto a měl řidičské oprávnění, zatímco klasická taxislužba spadá do koncesované živnosti a k provozování musí mít řidič průkaz řidiče taxislužby a jeho vozidlo musí být evidováno. Další podmínky mohou stanovit ještě obce. (Úřad vlády, 2017)

V České republice nemají proto alternativní taxislužby jednoduché právní postavení, i když od roku 2020 musejí řidiči splňovat stejné podmínky jako řidiči klasických taxislužeb, jednoznačně nespádají do žádné z kategorií, které výslovně upravuje český právní řád. Kvůli absenci takové úpravy spadají provozovatelé alternativních i klasických taxislužeb do právní nejistoty, kdy účastníci sdílené ekonomiky tvrdí, že se o taxislužbu nejedná, naopak aktéři v klasické taxislužbě nejsou spokojeni se současným stavem, kdy na trhu operují subjekty poskytující obdobné služby, aniž by byli povinni plnit stejné zákonné podmínky. (Úřad vlády, 2017)

Uber

Jak již bylo zmíněno, společnost Uber je jednou z nejznámějších forem sdílené dopravy.

Vznikla v roce 2009 jako startup v San Francisku. Původní záměr byl takový, že majitelé aut se propojí mobilní aplikací se zájemci o převoz, kteří přes aplikaci za jízdu i zaplatí. Později ale Uber začal fungovat jako klasická taxislužba, která díky ceně a průměrné rychlosti začala být ve městech velkou konkurencí. (Česko v datech, 2017)

Je to služba určená pro přepravu lidí po městě a využívá moderní technologie jako internet a chytré mobilní telefony. Služba se objednává i platí přes mobilní aplikaci, přičemž se zákazník cenu dozví už před jízdou. Nejrozšířenější je Uber ve Spojených státech amerických, ale v Evropě už také služba obsadila téměř stovku měst, v České republice funguje v Praze a v Brně. (Polesný, 2017)

Uber je tedy založen na mobilní aplikaci, která propojuje nabídku řidičů s poptávkou po jednorázové jízdě. Aplikace dokáže integrovat zadanou cílovou destinaci, nalezení dostupného řidiče s vozem, objednávku, taxametr i platbu. Společnost Uber funguje ve více než 700 městech po celém světě. V Evropě má konkurenci obdobných platform jako například Liftago, TAXIFY nebo HOPIN. (Úřad vlády, 2017)

V roce 2020 na základě nového zákona o silniční dopravě č. 115/2020 Sb. již nelze o platformě Uber hovořit jako o službách sdílené ekonomiky, ale nyní se oficiálně označují jako alternativní taxislužby fungující skrze mobilní aplikaci. Řidiči alternativních taxislužeb musejí vlastnit řidičský průkaz, mít živnostenské oprávnění, ale také musejí mít vozidlo označené evidenční nálepkou. Již výše zmíněný spor mezi

klasickými taxikáři a taxikáři alternativních služeb byl v řešení po několik let, nyní už v podstatě neexistuje, bez rozdílu na platformu musí všichni řidiči vykazovat stejné požadavky. (Ministerstvo dopravy, 2020)

1.2.2 Ubytování

Sdílené ubytování je jedním z nejpoblárnějších typů sdílené ekonomiky. Jedná se o sdílení ubytovacích prostor v podobě celých domů, bytů či pouze samostatných pokojů. Do této kategorie patří jedna z neznámějších a neúspěšnějších služeb sdílené ekonomiky, a to společnost Airbnb, která působí i v České republice. Tento typ služeb umožňuje nabízet nevyužitý obytný prostor a pronajímat ho zájemcům skrze internetovou platformu, především se jedná o cestovatele. (Marek, 2017)

Sdílené ubytování tak představuje systém, kdy hostitel nabízí svou nemovitost hostům ke krátkodobému užívání, a to za úplaty nebo nezištně. (Úřad vlády, 2017)

Na trhu působí ve většině případů tradiční poskytovatelé ubytovacích služeb (hotely, ubytovny, penziony nebo kempy) a platforma pak pouze zprostředkuje nabídku hromadných ubytování například Trivago nebo Booking. (Úřad vlády, 2017)

Největším motivačním faktorem je cenová dostupnost sdíleného ubytování oproti tradičním ubytovacím zařízením. Nižší cena umožňuje části segmentu spotřebitelů vycestovat a jiným zase zůstat v určité destinaci déle, navíc umožňuje vlastníkům nemovitosti využít volnou kapacitu svého statku. Dalším motivátorem, kromě ceny může být diverzita a touha po nových autentických cestovatelských zážitcích – moderní cestovatelé chtějí trávit čas v lokalitách, kde mohou poznat místní obyvatele a jejich kulturu. Další z motivátorů může být osoba hostitele, skrze kterého se host může seznámit s okolím a může s ním trávit čas jako se svým průvodcem, což přispěje k celkové atmosféře pobytu. (Úřad vlády, 2017)

„V rámci sdíleného ubytování existuje riziko nedodržování základních právních předpisů, které platí pro tradiční poskytovatele ubytovacích služeb, nejsou placeny daně a poplatky, není vedena evidenční ani domovní kniha, je porušován zák. o pobytu cizinců na území ČR.“ (Ministerstvo financí České republiky, 2017)

Konsolidátor nabídek jako Booking.com, se kterým v dnešní době spolupracuje většina majitelů ubytovacích zařízení, a podobné platformy vytlačily z trhu původní nabídku

cestovních kanceláří a agentur, které zprostředkovaly ubytovací služby dříve. Dnes se totiž komunikace přes webové aplikace odehrává přímo. Tyto konsolidátory sice úplně transformují povahu podnikání v cestovním ruchu, ale nelze je zařadit mezi aplikace pro sdílené ubytování, protože jim chybí segment sdíleného ubytování, kdy hostitel nabízí například jen jednu místnost v rámci svého domu/bytu. (Kruliš a Rezková, 2016)

Airbnb

Společnost Airbnb vznikla v roce 2008, když tři cestovatelé hledali místo, kde přespat, a dva designéři je ubytovali u sebe. V dnešní době už na Airbnb existují miliony bezplatných účtů hostitelů a cestovatelů, kteří sem zadávají své nabídky a rezervují si jedinečná ubytování po celém světě. Hostitelé zážitků dokonce mohou na Airbnb sdílet své oblíbené činnosti a zájmy s cestovateli i místními obyvateli. (Airbnb.cz, 2021)

„Airbnb je postavené na důvěře, proto je nezbytné vyplnit svůj profil co nejúplněji. Čím více informací o sobě poskytnete, tím budete pro Airbnb a hostitele důvěryhodnější. Vzájemné reference, které si dávají hosté a hostitelé po skončení ubytování společně s mnoha automatizovanými systémy, zajišťují vysokou důvěryhodnost celého systému. Web je nastaven tak, aby odhalil možné zloděje či podvodníky. I to je jeden z důvodů, proč není možný kontakt mezi hostem a hostitelem jinak, než přes soukromé zprávy uvnitř webu Airbnb.“ (Novák, 2018)

Způsob, jakým Airbnb funguje, je jednoduchý – stačí zadat cílovou destinaci, počet osob a nocí a následně vyfiltrovat nabídky dle typu pokoje, ceny, lokality, velikosti, vybavení, dokonce i jazykové vybavenosti hostitele a recenze předchozích hostů. Celková cena za ubytování se skládá z více částí (z ceny za pokoj, za úklid, poplatků za služby a z daní). Důležité je to, že aplikace ukazuje od začátku, kolik bude ubytování stát. (Novák, 2018)

V posledních letech se počet nabízených kapacit zprostředkovaných společnostmi Airbnb na českém trhu s krátkodobým ubytováním zněkolikanásobil a rozšířil nejen do všech turisticky významných lokalit. Pro sdílené ubytování zprostředkované skrze digitální platformy je specifický poměrně snadný vstup na trh v podobě nových nebo již existujících ubytovacích kapacit, nacházejících se v lukrativních částech měst. Všechny

tyto faktory zásadně přispívají ke stále zvyšujícímu se počtu nabízených ubytovacích kapacit. (Úřad vlády, 2017)

1.2.3 Finance

Způsob, jakým si lidé v 21. století obstarávají finanční prostředky, ovlivňuje rozvoj digitálních platforem a sdílené ekonomiky. Stěžejní roli v této oblasti hrají i nadále banky a tradiční úvěroví zprostředkovatelé, nicméně v posledních letech lze vyzorovat zvýšenou poptávku po finančních aktivech na bázi kolaborativního financování. Jedná se o zprostředkování finančních aktiv za pomoci digitálních platforem za úplatu mezi subjekty s přebytkem a subjekty s nedostatkem těchto aktiv, přičemž tradiční úvěroví zprostředkovatelé jako banky či burzy jsou zde vynecháni. (Úřad vlády ČR, 2017)

Výhodou kolaborativního financování je rychlost získání aktiv nebo výrazná úspora transakčních nákladů. I přes to, že kolaborativní financování se podílí na objemu poskytnutých půjček v řádu jednotek, banky a tradiční úvěroví zprostředkovatelé jsou si dobře vědomi růstového potenciálu této formy financování a snaží se např. rozvojem oblasti finančních technologií proniknout na tento trh. (Úřad vlády ČR, 2017)

Dle Chovanculiaka (2020) právě transakční náklady ovlivňují rozhodování spotřebitelů, zda statky nebo služby koupit, anebo si je jen pronajmout v době potřeby. Stejně se rozhodují i vlastníci těchto statků a služeb, zda je nechají nevyužité nebo je pronajmou.

Sdílené finance z větší části fungují na bázi P2P (peer-to-peer) vztahu a nabývají různých forem. Můžeme rozlišit tři druhy kolaborativního financování:

1. P2P financování

Jedná se o nejrozšířenější typ sdílených financí. Obecně crowdfunding – na službách se podílí skupina („crowd“) investorů. V reálném čase dochází k online spojení nabídkových a poptávkových úvěrových potřeb účastníků platforem – žadatele a investora. (Úřad vlády, 2017)

Historie P2P půjček sahá až do anglosaského světa, kde mají více než 15letou tradici. Jako první s tímto typem půjček přišla na trh společnost Zopa v roce 2005, později se půjčky rozšířily do USA a následně se objevovaly po celém světě. („Zonky – za kolik opravdu půjčují lidem?“, 2022)

V České republice se P2P financování poprvé objevilo v roce 2010, absolutní „boom“ ale přišel až v roce 2015, kdy se na trhu objevila společnost Zonky. O dva roky později poskytla společnost Zonky lidem půjčky v celkovém objemu přesahující jednu miliardu korun českých. („Zonky – za kolik opravdu půjčují lidem?“, 2022)

Smyslem tohoto druhu financování je propojení osob s volnými finančními prostředky s osobami, které tyto prostředky shání. Veškerý proces vyřizování a schvalování probíhá v online prostředí. Do procesu nevstupuje banka ani nebankovní instituce. Celý proces půjčky začíná stejně jako v případě bank. Platforma si žadatele prověří – typ a výši příjmu, další závazky, dluhy z minulosti atp. Na základě tohoto prověření je žadateli přidělen rating. Rating reprezentuje pravděpodobnost jeho schopnosti půjčku splatit – čím lepší rating, tím levnější půjčku může žadatel čerpat. Investoři většinou sami zhodnotí, zda je pro ně žadatel dostatečně bonitní, a ne příliš rizikový. („Zonky – za kolik opravdu půjčují lidem?“, 2022)

2. P2P směna měn

Tam, kde existuje poptávka po devizách na obou stranách P2P vztahu se praktikuje tento typ kolaborativního financování. Výsledkem je výhodná směna měn, u které jsou transakční poplatky minimální. Funguje na principu propojení konkrétních uživatelů pomocí digitálních platforem, kteří mají zájem o směnu deviz, přičemž samotnou směnu digitální platformy i zprostředkují.

3. Sociální spoření

Motivací tohoto typu spoření je možnost sdílení svého pokroku ve spoření na sociálních sítích. Funguje tedy na principu nastavování spořicíh cílů zákazníkem za účelem pořízení si určitého statku či služby. (Úřad vlády ČR, 2017)

Crowdfundingové financování s sebou nese rizika zejména pro investory. P2P úvěrový portál má jen zprostředkovatelskou roli a nenese žádnou odpovědnost za případné nesplacení aktiv. Co se danění výnosů z úvěrů týče, jsou závislé na nastavení daných regulatorních podmínek. Digitální platforma je ale povinná danit zisk z poplatků, které plynou od uživatelů. Za zdanění výnosů z crowdfundingových úvěrů je odpovědný přímo investor, který má obvykle povinnost vést si o svých ziscích evidenci a poté je řádně zdanit. (Úřad vlády, 2017)

Zonky

V České republice je platforma Zonky.cz nejčastěji využívaná pro P2P financování. Jedná se o specifický typ úvěru, kdy peníze žadateli neposkytuje žádná společnost, ale obyčejní lidé, kteří takto mohou zúročit svoje finance. („Zonky – za kolik opravdu půjčují lidem?“, 2022)

„Zonky.cz je unikátní česká peer-to-peer služba spojující lidi, kteří chtějí nejvýhodnější půjčku na trhu, s lidmi, kteří chtějí chytře zhodnotit své úspory. Díky tomu, že Zonky funguje online, sjednáte půjčku levněji než v klasické bance a nemusíte nikam chodit.“ (Zonky.cz, 2021)

Díky technologiím pomáhá tato platforma lidem k levnějším půjčkám a dostupnému investování. Zonky spojuje uživatele, kteří chtějí získat nejvýhodnější půjčku s těmi, kteří chtějí zhodnotit své finanční prostředky. (Zonky.cz, 2021)

1.2.4 Freelancing

Jedna z hlavních forem sdílené ekonomiky je freelancing. Jedná se o název převzatý z angličtiny. V praxi se můžeme setkat i s pojmy osobní či profesní podnikání, které se používají v různých souvislostech, ale jejich význam se neliší. (Vlach, 2017)

Pro tento pojem proto neexistuje správná definice, Robert Vlach (2017) ji uvádí takto: „V samém středu podnikání na volné noze je člověk, nezávislý profesionál, který pracuje na sebe a své jméno. Freelancing je převážně podnikáním odborníků, kteří vykonávají konkrétní profesi či řemeslo. A právě pro tuto odbornost si je zákazníci najímají.“

„Podnikání je tedy soustředěno kolem naší osoby. Zatímco majitel společnosti může na svůj byznys pohlížet jakoby zvenčí, na volné noze je podnikání do velké míry naší neoddělitelnou součástí. Firmu lze obvykle zrušit, rozdělit či prodat; je to subjekt oddělený od osoby majitele či majitelů. To na volné noze neplatí.“ (Vlach, 2017)

Podle Roberta Vlacha (2017) existují tři základní roviny podnikání:

- Odbornost (v čem je daný freelancer odborník, co ho živí, pro co si ho klient najme).
- Daňová a jiná administrativa (povinnosti vůči státu závisí na formě podnikání).
- Vlastní podnikání (co chce freelancer – výdělek, stabilitu, časovou flexibilitu, uspokojení z práce).

Freelancing není kapitálově náročný na podnikání, většina freelancerů si vystačí s tím, co mají na účtu, a s vybavením, které už vlastní v osobním vlastnictví (počítač, auto, mobil...). Vystačí si s tím, kým jsou a co dovedou. Na svoje podnikání nepohlíží jako na cosi vnějšího – na firmu, kterou lze prodat či zrušit. Skutečné freelancery lze najít v oborech, které jsou založeny na dovednostech a znalostech – v mediálních, technických a kreativních profesích, v marketingu, managementu, vzdělání, osobních službách či v poradenství. Jednat se může o lépe placené odborné činnosti s vyšší kvalifikací, vykonávané „hlavou“ nebo na počítači, ale zastoupeny jsou zde i kapitálově náročnější oblasti jako řemesla, pronajímání majetku, výroba či obchod. (Vlach, 2018)

Častou chybou je kladení rovnítka mezi freelancery a OSVČ (osoba samostatně výdělečně činná). Mnohé OSVČ totiž nejsou freelanceri, protože jim práci hledá agentura, vystupují pod vlastní značkou (jako firma) nebo zaměstnávají více zaměstnanců. Z druhé strany ani freelancery nelze pokládat za OSVČ, někteří jsou zaměstnaní a na volné noze si jen přivydělávají, pracují na smlouvy, které nárazově daní nebo se nechávají najímat do projektů jako zaměstnanci na dobu určitou. Spousta freelancerů status OSVČ má, ale tyto pojmy obecně není možné zaměňovat. Pro freelancery je určující právě nezávislost a způsob, jak se prezentují na volném trhu a formu podnikání si pak volí na základě toho, co je pro ně daňově optimální. (Vlach, 2018)

Hlavním důvodem rozmachu freelancingu v poslední době je nástup moderních technologií (osobních počítačů, internetu a mobilních telefonů). Díky těmto inovacím vzniklo mnoho nových oborů a většinu stávajících profesí umožnily vykonávat zcela novým způsobem mimo dřívější pracoviště nebo za zlomek nákladů. Stejně revoluční dopad jistě bude mít i nástup 3D tiskáren, umělé inteligence, robotiky, automatizace či virtuální reality. (Vlach, 2018)

„Online služby, které párují nabídku s poptávkou, přiblížily drobné podnikání na volné noze desítkám miliónů lidí po celém světě. Jde v jistém smyslu o globalizaci práce, protože v řadě oborů už vzdálenost nehraje zásadní roli.“ (Vlach, 2018)

1.3 Subjekty sdílení

Napříč definicemi sdílené ekonomiky se pracuje se třemi kategoriemi aktérů, které jsou účastníky směnných vztahů v rámci ekonomiky sdílení.

1.3.1 Poskytovatel

„Poskytovatelem služeb nebo statků je osoba, jež vlastní nebo disponuje aktivy, zdroji, časem či dovednostmi a aktivně je sdílí za účelem přivýdělku či snížení svých nákladů. Poskytovatelem může být jednak osoba soukromá, která nabízí příležitostně své služby (tzv. peer) nebo osoba jednající v rámci výkonu svého povolání (tj. profesionální poskytovatel služeb).“ (Úřad vlády, 2017,)

Poskytovat služby může soukromá osoba, která tuto službu realizuje příležitostně, ale i osoba, která ve sdílené ekonomice podniká, tzv. profesionální poskytovatel služeb. (Pichrt, 2019)

Postavení poskytovatele tedy není zcela jednoznačné. V úvahu přichází postavení podnikatele, ale v některých případech i postavení spotřebitele. Může se jednat o subjekt, který poskytuje své statky uživatelům, ale může se jednat i o subjekt, který si tyto statky půjčí od ostatních poskytovatelů, a zároveň pak tyto statky sdílí dále přes své služby. Problém nastává ve špatné definici práv. Profesionální poskytovatel může mít některé povinnosti podnikatele, zároveň však i některá práva spotřebitele. (Pichrt, 2019)

1.3.2 Zprostředkovatel

Zvláštní povahy účastníků služeb sdílení se snaží shrnout právě zprostředkovatel. Tyto povahy jsou často na pomezí mezi klasickým pojetím podnikatele a spotřebitele. Role zprostředkovatele spojuje nabízené statky a služby s poptávkou uživatele. K tomu využívá online platformu, skrze kterou zprostředkovává komunikaci mezi poskytovatelem a uživatelem, zabezpečuje platby a umožňuje sdílení i v širším okruhu komunit. (Úřad vlády ČR, 2017)

Z pohledu občanského práva je postavení zprostředkovatele jednoznačné, naplňuje definiční znaky podnikatele: „Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit

tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.“ (Občanský zákoník, 2021)

Typickým příkladem zprostředkovatele jsou obchodní společnosti zapsané v obchodním rejstříku. Zprostředkovatelé musí plnit minimálně tyto předpoklady:

- permanentní vyhledávání a disponování dostatečnou kapacitou nabídek sdílení,
- zabezpečení rychlé, snadné a spolehlivé cesty, jak umožnit vzájemnou komunikaci potenciálních partnerů před a po uzavření kontraktu,
- schopnost vynutit a zajistit kontrolu kontraktu, zamezit nekalému jednání. (Úřad vlády, 2017)

1.3.3 Uživatel

Dle § 419 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku je spotřebitelem každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná. (Občanský zákoník, 2021)

Uživatelem se tedy rozumí ten, kdo statky nebo služby nakupuje od poskytovatele. Jedná za účelem potřeby své, ale i jiných osob, například manžela/manželky, dětí, rodiny. Za uživatele je možné považovat i nepřímého zástupce, pokud se tak nečiní opakovaně a za úplatu. (Úřad vlády ČR, 2017)

Jedná se tedy o osobu, která nedisponuje potřebnými aktivy, zdroji nebo dovednostmi, a tak využívá statků nebo služeb poskytovatele i zprostředkovatele. Je zde potřeba uvažovat i o ochraně obou smluvních stran z důvodu absence informační transparentnosti na obou stranách, jelikož se jedná o dvě nepodnikající osoby, které se neznají. (Elischer, 2018)

Ve většině případů se jedná o běžného člověka, který se skrze zprostředkovatele spojí s poskytovatelem, a společně sjednají obchod. Obchod se převážně realizuje skrze digitální platformu, proto se strany nemusí fyzicky setkat. (Pichrt, 2018)

1.4 Sdílená ekonomika a pandemie COVID-19

Díky působnosti sdílené ekonomiky v odvětvích jako je ubytování a doprava, se sdílená ekonomika stává nedílnou součástí lidského života, proto se ani tento sektor nevyhnul následkům pandemie COVID-19.

Pandemie ovlivnila ekonomiku ve světě jako celek. Odvětví, která byla v době pandemie výrazně omezována, jsou například sport, maloobchod, kultura, školství, letecká doprava, ubytování, avšak na těchto odvětvích jsou závislé i další oblasti ekonomiky. „Zavřené obchody znamenají pokles nových objednávek u výrobních firem v průmyslu, případně pokles dovozu. S poklesem ekonomické aktivity souvisí nižší spotřeba energií apod.“ (Deloitte, 2020)

Airbnb

Jako všechny platformy sdílené ekonomiky se i společnost Airbnb musela přizpůsobit pandemii. Z důvodu větší informovanosti hostitelů i ubytovaných zřídila společnost Airbnb na svých webových stránkách sekci často kladených otázek o tématu COVID-19. (Airbnb, 2021)

V souvislosti se zákazem poskytování ubytovacích služeb byla společnost nucena rušit všechny již zaplacené rezervace a refundovat platby všem zákazníkům. Všechny ubytovací platformy proto přichází o své příjmy. Americká televize CNBC zmiňuje, že hodnota firmy v březnu 2020 byla oceněna na 31 miliard USD, na konci dubna 2020 už jen pouhých 18 miliard USD. (Institut pro politiku a společnost, 2020)

Podle portálu iRozhlas.cz (2020) propustila společnost Airbnb až 1900 zaměstnanců, což představuje 25 % její celkové pracovní síly.

Uber

Na začátku pandemie nebyla společnost Uber nijak poškozena, musela ale změnit svůj postoj k přepravování osob. Ve svých vozidlech museli mít řidiči k dispozici kromě nutných hygienických potřeb také prohlášení a návody, jak se má chovat zákazník a zaměstnanec Uberu. Řidiči museli mít po celou dobu nasazený respirátor a apelovali na zákazníky, aby si drželi rozestup a měli otevřená okna. Nasazený respirátor museli mít i zákazníci a před nastoupením do vozu si umýt ruce. Zároveň společnost Uber vydala

prohlášení, že nedoporučuje řidičům pracovat, pokud se cítí nemocně, a zároveň zákazníkům, aby zůstali doma. (Uber, 2020a)

Vládní opatření ale přibývala a lidé tak začali více zůstat doma, podnikali méně návštěv rodin a známých, ale také restauračních a kulturních zařízení, a tak zájem o Uber klesal. Společnosti Uber se nejvíce dotklo opatření zákazu volného pohybu osob. Ve světě klesl zájem o přepravu o 50 %, v České republice se jednalo o 35 %. (Hospodářské noviny, 2021)

2 Daňové aspekty vybraných příkladů sdílené ekonomiky

Praktická část bakalářské práce se věnuje vybraným příkladům sdílené ekonomiky se zaměřením na jejich daňové aspekty.

Pohled na sdílenou ekonomiku v rámci zdanění je mezi zapojenými subjekty v rozporu. K největším problémům patří nerovné podmínky pro poskytovatele a pro podnikatele z oborů a neregulovanost, se kterou úzce souvisí těžká vymahatelnost daní. (Valentová, 2018)

2.1 Uber

Následující část bakalářské práce se zabývá zdaněním oblasti dopravy v rámci sdílené ekonomiky se zaměřením na společnost Uber. Podle odhadu řidičů a manažerů taxislužeb patří Uber do skupiny nejsilnějších pražských poskytovatelů taxislužeb na trhu s tržním podílem 12-20 %. (Úřad vlády, 2017)

Dle Úřadu vlády (2017) by mělo být jako první krok veřejné správy pro případnou regulaci zajištění dat od společnosti Uber, nýbrž jich je nedostatek.

Z hlediska daní mají řidiči povinnost splnit následující:

- Řidiči musejí mít platné živnostenské oprávnění, zde se jedná o koncesovanou živnost v oboru „Silniční motorová doprava – osobní provozovaná vozidly určenými pro přepravu nejvýše 9 osob včetně řidiče“.
- Příjmy musejí být zdaněny v rámci přiznání k dani z příjmů za uplynulý rok. Uplatnit mohou výdajový paušál nebo výdaje ve skutečně vynaložené výši. Od roku 2021 mohou OSVČ, které nejsou plátcí daně z přidané hodnoty a mají příjmy do 1 000 000 Kč využít paušální daň 5 469 Kč / měsíc (pro rok 2021) a 5 994 Kč / měsíc (pro rok 2022), kterou tvoří:
 - daň z příjmů,
 - sociální pojištění a
 - zdravotní pojištění.

OSVČ v paušálním režimu pak není povinna podávat daňové přiznání ani přehledy. (Finanční správa, 2022)

- Řidiči musejí splnit povinnost vůči České správě sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovně, kterým musí podat přehledy o příjmech a výdajích za uplynulý rok.
- V případě využívání vozidla k podnikání je nutné odvádět silniční daň.

Společnost Uber má sídlo v Nizozemsku, proto je nutné registrovat se k dani z přidané hodnoty jako identifikovaná osoba. (Svoboda, 2019)

Kruliš a Rezková (2016) uvádí, že největší zastoupení mezi poskytovanými službami nabízené společností Uber v Praze patří zejména UberPOP a UberBlack. Rozdíl mezi nimi je především v cenové kategorii a v požadavcích na vůz a řidiče. UberPOP je levnější, a tak i více využíván.

Pro poskytování služby UberPOP musí poskytovatel vlastnit vozidlo vyrobené roku 2000 a novější a může ho řídit amatérský řidič, zatímco službu UberBlack může poskytovat pouze profesionální řidič a jeho vůz nesmí být starší 5 let. (Uber, 2022)

Na základě dat, které získali redaktori portálu iDnes.cz z utajených rozhovorů s řidiči a z dalších veřejně dostupných údajů, lze vytvořit následující ekonomický model těchto dvou služeb společnosti Uber.

Tabulka 1 Porovnání nákladů a výnosů společnosti Uber za rok 2017

	UberPOP	UberBlack
Počet jízd	1 097	5 479
Počet kilometrů	20 982 km	104 811 km
Výnosy celkem	137 864 Kč	1 699 844 Kč
Náklady celkem	119 171 Kč	828 968 Kč
Výsledek hospodaření před zdaněním	18 693 Kč	870 876 Kč

Zdroj: Heller (2018)

2.1.1 Daň z příjmů fyzických osob

„Poplatníky daně z příjmů fyzických osob jsou fyzické osoby vymezené v § 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.“ Podle § 420 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku vykazuje poskytování přepravy prostřednictvím aplikace Uber všechny znaky podnikání. Pokud je tedy poskytovatelem přepravy fyzická osoba vymezená v § 2 zákona o daních z příjmů, podléhají její příjmy dani z příjmů fyzických osob dle § 7 zákona o daních z příjmů.“ (Generální finanční ředitelství, 2017)

Pokud nastane situace, že by poskytovatel přepravy nevlastnil živnostenské oprávnění, ačkoliv k tomu má zákonnou povinnost, je v souladu s §§ 420 až 422 občanského zákoníku považován za poplatníka provozujícího podnikatelskou činnost a jeho příjmy jsou zdaňovány podle § 7 odst. 1 písm. c) zákona o daních z příjmů. Výdaje pak může uplatnit ve skutečné výši nebo procentem z příjmů ve výši 40 % podle § 7 odst. 7 písm. d) zákona o daních z příjmů. (Zákon č. 586/1992 Sb.)

Tabulka 2 Paušální výdaje pro rok 2021 (v Kč)

Zdroj příjmu	Výše paušálu
Řemeslné živnostenské podnikání	80 % z příjmů max. 1 600 000 Kč
Živnostenské podnikání	60 % z příjmů max. 1 200 000 Kč
Nájem zařazený v obchodním majetku	30 % z příjmů max. 600 000 Kč
Z jiných příjmů ze samostatné činnosti podle zvláštních předpisů	40 % z příjmů max. 800 000 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování (2022) dle Zákona o daních z příjmů č. 586/1992 Sb.

Podnikající fyzická osoba je povinná vést účetnictví v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb. o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů nebo daňovou evidenci v souladu s § 7b zákona o daních z příjmů nebo evidenci příjmů a pohledávek vzniklých

v souvislosti se samostatnou činností, pokud bude uplatňovat výdaje procentem z příjmů podle § 7 odst. 7 zákona o daních z příjmů. (Generální finanční ředitelství, 2017)

Fyzická osoba mající příjmy ze samostatné činnosti je poplatníkem daně z příjmů fyzických osob a má podle § 39 zákona o daních z příjmů registrační povinnost. Přihlášku k registraci je poplatník povinen podat do 15 dnů ode dne, ve kterém započal vykonávat činnost, která je zdrojem příjmů ze samostatné činnosti nebo přijal příjem ze samostatné činnosti. (Generální finanční ředitelství, 2017)

Na konci zdaňovacího období má poskytovatel přepravy povinnost podat na finanční úřad daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob v souladu s ustanovením § 38g zákona o daních z příjmů, podle kterého je povinen podat daňové přiznání každý, jehož roční příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, přesáhly 15 000 Kč, pokud se nejedná o příjmy od daně osvobozené nebo o příjmy, z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně (§ 36 zákona o daních z příjmů). (Generální finanční ředitelství, 2017)

Poplatník, jehož roční příjmy nepřesáhly 15 000 Kč, je také povinen podat daňové přiznání, pokud vykazuje daňovou ztrátu. Daňové přiznání poplatník nepodává pouze tehdy, kdy má příjem ze závislé činnosti, podepsal u plátce daně prohlášení a nemá jiné příjmy podle § 7 až 10 zákona o daních z příjmů vyšší než 6 000 Kč. (Generální finanční ředitelství, 2017)

Následující tabulka zobrazuje výpočet daňové povinnosti ve třech různých případech:

1. Poskytovatel služby **vlastní** příslušné živnostenské oprávnění a výdaje uplatňuje procentem z příjmů. Tento příjem podléhá zdanění dle **§ 7 odst. 1 písm. b)**
2. Poskytovatel služby **nevlastní** příslušné živnostenské oprávnění, výdaje uplatní paušálem a příjem tedy podléhá zdanění dle **§ 7 odst. 1 písm. c)**
3. Poskytovatel **vlastní** příslušné živnostenské oprávnění a výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů uplatňuje ve **skutečné výši**.

Tabulka 3 Výpočet daně z příjmů fyzických osob u služeb UberBlack (v Kč)

ZDP	Živnostenské oprávnění + paušál (60 %)	Bez živnostenského oprávnění + paušál (40 %) § 7 odst. 1 písm. c)	Živnostenské oprávnění + skutečné výdaje
Příjem za kalendářní rok	1 092 060	1 092 060	1 092 060
Paušál (výdaje)	655 236	436 824	828 968
Základ daně	436 800	655 200	263 000
Daň (15 %)	65 520	98 280	39 450

Zdroj: Vlastní zpracování (2022) dle Zákona č. 586/1992 Sb

Snížením příjmů o výdaje (buď paušálem, nebo skutečnými výdaji) se získá základ daně. Základ daně je potřeba upravit zaokrouhlením na celé stokoruny dolů a poté vypočíst daň prostřednictvím 15 % sazby daně. Výpočet je u obou variant stejný, proto je výpočet znázorněn pouze pro službu UberBlack.

$$1\,092\,060 - 655\,236 \doteq 436\,800 \quad \rightarrow \quad 436\,800 * 0,15 = \mathbf{65\,520\,Kč}$$

$$1\,092\,060 - 436\,824 \doteq 655\,200 \quad \rightarrow \quad 655\,200 * 0,15 = \mathbf{98\,280\,Kč}$$

$$1\,092\,060 - 828\,968 \doteq 263\,000 \quad \rightarrow \quad 263\,000 * 0,15 = \mathbf{39\,450\,Kč}$$

2.1.2 Daň z přidané hodnoty

„Pro účely zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, se za osobu povinnou k dani považuje fyzická nebo právnická osoba, která samostatně uskutečňuje ekonomickou činnost. Ekonomickou činností se rozumí, mimo jiné, soustavná činnost výrobců, obchodníků a osob poskytujících služeb.“ (Generální finanční ředitelství, 2017)

Dle výše uvedené definice zákona o DPH vyplývá, že osoba poskytující přepravu osob skrze aplikaci Uber je osobou povinnou k dani na základě toho, že vykonává ekonomickou činnost a platí to i v případě, kdy poskytovatel přepravy nevlastní příslušné

živnostenské oprávnění. Pokud poskytovatel přepravy se sídlem v tuzemsku není dosud plátcem DPH, stane se jím, pokud jeho obrat přesáhne 1 000 000 Kč za 12 bezprostředně předcházejících po sobě jdoucích měsíců.

Důležitým faktorem je stanovení místa plnění, na jehož základě je určeno, v jakém státě se bude poskytnutí služby zdaňovat. Společnost Uber sídlí v Nizozemsku, kde je registrovaná k DPH a dle § 4 odst. 1 písm. m Zákona o daních z příjmů (ZDPH) se tedy jedná o osobu neusazenou v tuzemsku. Místo plnění se nachází tam, kde má sídlo osoba povinná k dani (poskytovatel služby). Pokud se jedná o řidiče Uberu, kteří poskytují službu v ČR, je místem plnění Česká republika. Plátce DPH má povinnost přiznat daň z přijaté služby a může uplatnit nárok na odpočet. Identifikovaná osoba má také povinnost přiznat daň z přijaté služby, ale nemá možnost nároku na odpočet. Na rozdíl od plátce DPH neodvádí identifikovaná osoba daň ze všech vlastních příjmů, ale pouze z přijatých faktur ze zahraničí od společnosti Uber, tzn. jen ze servisního poplatku 25 %. (Generální finanční ředitelství, 2017)

Následující tabulka 4 zobrazuje příklad výpočtu měsíčního zatížení DPH ze servisního poplatku. Pro výpočet byla použita data z Tabulky 3.

Tabulka 4 Měsíční výnos DPH ze servisního poplatku (v Kč)

	UberPOP	UberBlack
DPH ze servisního poplatku (25 %) / měsíc	$0,25 * 11\,489 * 0,21 =$ 603	$0,25 * 141\,654 * 0,21 =$ 7 437

Zdroj: Vlastní zpracování (2022)

Podle dostupných dat nelze posoudit, zda a kolik existuje registrovaných plátců DPH a identifikovaných osob, které porušují zákon o DPH, a není tak možné posoudit, k jak velkým daňovým únikům dochází. V roce 2018 získala Finanční správa přístup k datům potřebným ke správě daní daňovým memorandem, které podepsalo Ministerstvo financí ČR, ve kterém se společnost Uber zavazuje informovat řidiče o jejich povinnostech k DPH. (Vláda České republiky, 2018)

2.1.3 Silniční daň

Předmětem daně silniční jsou silniční motorová vozidla a jejich přípojná vozidla:

- a) „registrovaná v České republice,
- b) provozovaná v České republice a
- c) používaná

1. poplatníkem daně z příjmů právnických osob s výjimkou používání k činnosti veřejně prospěšného poplatníka daně z příjmů právnických osob, pokud příjmy z této jeho činnosti nejsou předmětem daně z příjmů, nebo

2. poplatníkem daně z příjmů fyzických osob k činnosti nebo v přímé souvislosti s činností, ze kterých plynou příjmy ze samostatné činnosti podle zákona upravujícího daně z příjmů.“ (Zákon č. 16/1993 Sb.)

Sdílená ekonomika se stále rozvíjí a s tím roste zájem i o její přepravní společnosti. V případě poskytování přepravních služeb prostřednictvím společnosti Uber lze očekávat nemalé příjmy z daně silniční. Pokud se jedná o osobní automobily, dojde k určení daňové povinnosti pomocí objemu motoru v cm³. (Zákon č. 16/1993 Sb.)

Tabulka 5 Roční sazba daně silniční pro rok 2021

Zdvihový objem motoru v cm ³	Sazba daně
do 800 cm ³	1 200 Kč
nad 800 cm ³ do 1 250 cm ³	1 800 Kč
nad 1 250 cm ³ do 1 500 cm ³	2 400 Kč
nad 1 500 cm ³ do 2 000 cm ³	3 000 Kč
nad 2 000 cm ³ do 3 000 cm ³	3 600 Kč
nad 3 000 cm ³	4 200 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování (2022) dle Zákona č. 16/1993 Sb.

Společnost Uber má v České republice na vozidla řidičů několik požadavků:

- UberPOP – model z roku 2000 a novější. 4dvěřový automobil, v dobrém stavu.
- UberBlack – nesmí být starší 5 let, černá barva, kožený interiér, vyšší třída.

Dále řidiči musí doložit technický průkaz, doklad o pojištění vozidla a potvrzení, že je vůz registrovaný jako taxislužba. (Uber, 2022)

Dle § 6 odst. 6 zákona č. 16/1993 o dani silniční je možné na základě stáří vozidla daň snížit. Pokud od první registrace vozidla uběhlo maximálně 36 měsíců je možné sazbu daně snížit o 48 %. Po uplynutí této hranice může poplatník daně po následujících 36 měsíců snížit sazbu o 40 % a za následujících 36 měsíců má možnost sazbu snížit o 25 %. Celková doba, po kterou může poplatník sazbu snižovat je tedy 9 let. (Zákon č. 16/1993 Sb)

Tabulka 6 Výpočet roční silniční daně

	UberPOP	UberBlack
Základ daně v cm³	nad 1500 do 2000	nad 1500 do 2000
Sazba daně	3 000 Kč	3 000 Kč
Snížení sazby v %	0	48
Daň	3 000 Kč	1 560 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování (2022) dle Zákona č. 16/1993 Sb

Za předpokladu, že všichni řidiči Uberu využívají ke svým službám vozidla s objemem motoru do 2 000 cm³, vozidla využívaná ke službě UberPOP jsou vzhledem k toleranci stáří vozu starší než 9 let. Služby UberBlack využívají vozy typu Audi A6, BMW 5-series, Škoda Superb nebo Volvo S80, jedná se o novější a luxusnější vozidla, lze tedy předpokládat, že v rámci výpočtu dojde ke snížení daně o 48 %. (Uber, 2020b)

V první řadě je zapotřebí určit základ daně, v tomto případě se jednalo o vozy se zdvihovým objemem motoru nad 1 500 do 2 000 cm³, dále je potřeba vyvodit sazbu daně – ta dosahuje výše 3 000 Kč. V dalším kroku lze sazbu daně snížit podle stáří vozu.

V případě vozu UberPOP vzniká poplatníkovi daňová povinnost v plné výši, tedy 3 000 Kč. Na snížení daňové sazby nemá nárok z důvodu registrace vozidla, od níž uplynulo více než 9 let.

Při výpočtu daně služby UberBlack se daňová sazba snižuje o 48 %:

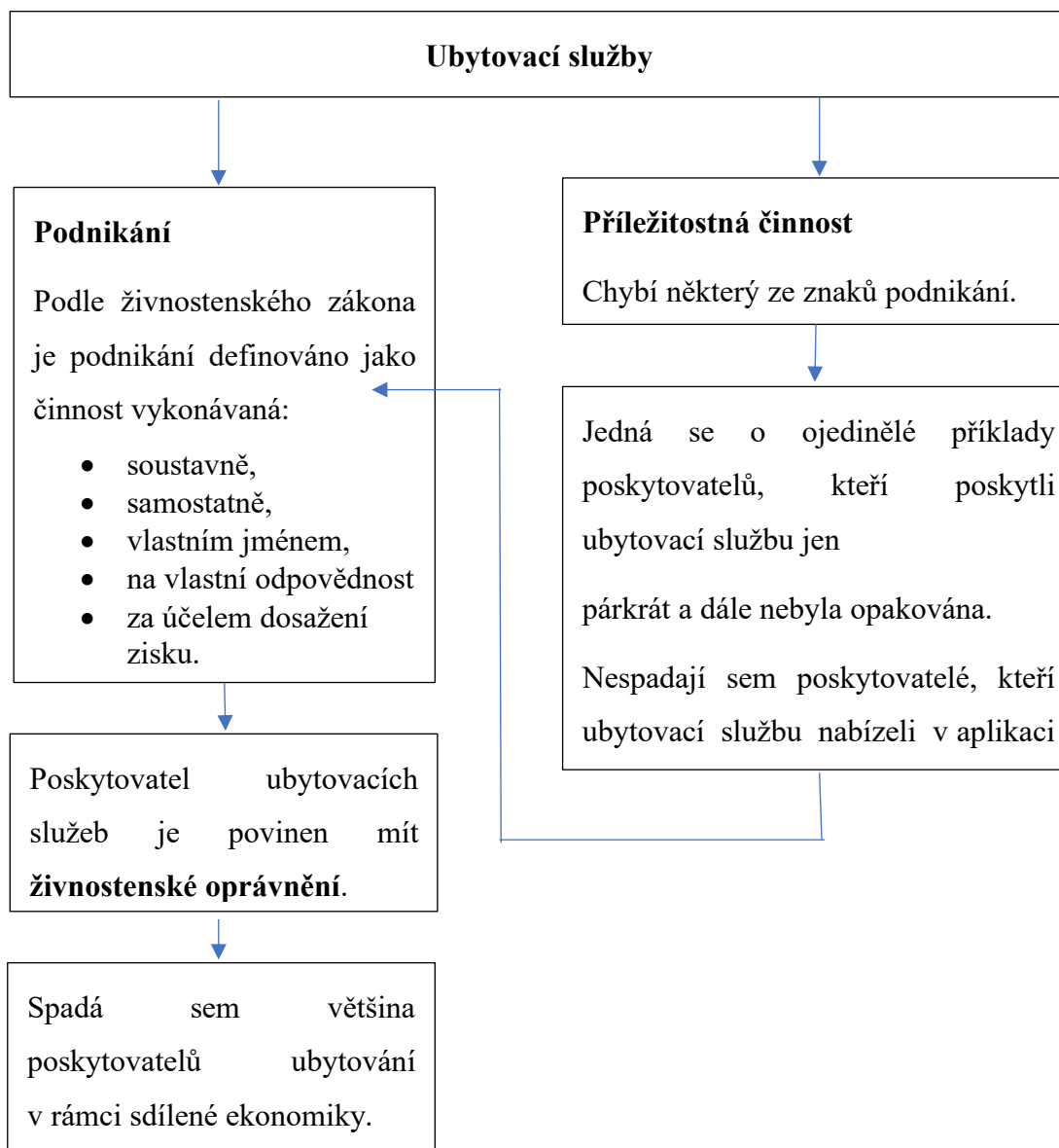
$$3\,000 * 0,48 = 1\,440 \text{ Kč} \quad \rightarrow \quad 3\,000 - 1\,440 = 1\,560 \text{ Kč}$$

2.2 Airbnb

V rámci poskytování ubytování skrze platformu Airbnb se nabízí otázka odvodu daní a poplatků za ubytování. V současné době je díky mnoha výhodám sdílená ekonomika velmi oblíbená, a tak se často majitelé nemovitostí rozhodnou ji pronajímat kvůli vyššímu výdělku. Ve městech a metropolích jsou nájmy vyšší a málo takto podnikajících subjektů odvádí daně. (Valentová, 2020)

V první řadě je nutné činnost poskytování ubytovacích služeb zařadit do správné kategorie, neboť se může jednat o podnikání s živnostenským oprávněním, podnikání bez živnostenského oprávnění nebo o příležitostnou činnost. Příležitostná činnost znamená, že poskytovatel ubytování poskytne nahodile, ne soustavně. Činnost provozována bez živnostenského oprávnění je činností nelegální. Podrobněji znázorňuje schéma:

Obrázek 1 Ubytovací služby

Zdroj: Vlastní zpracování (2022) na základě Ombudsman: Sdílená ekonomika – přepravní služby, 2019

2.2.1 Daň z příjmů

Platba za poskytnutou ubytovací službu je pro poskytovatele příjmem, ze kterého musí dle § 7 odst. 1 písm. b) zákona o daních z příjmů odvádět daň z příjmů. Pokud se jedná o přivýdělek k zaměstnání, který přesahuje částku 6 000 Kč za rok nebo si poskytovatel spolu s jinými příjmy vydělal více než 15 000 Kč za rok, musí se tyto výdělků řádně zdanit. Příjem se pak zdaní jako příjem ze živnostenského podnikání a lze jej snížit o reálné nebo paušální výdaje. (Ombudsman, 2019)

Tabulka 7 Paušální výdaje pro rok 2021 (v Kč)

Zdroj příjmu	Výše paušálu
Řemeslné živnostenské podnikání	80 % z příjmů max. 1 600 000 Kč
Živnostenské podnikání	60 % z příjmů max. 1 200 000 Kč
Nájem zařazený v obchodním majetku	30 % z příjmů max. 600 000 Kč
Z jiných příjmů ze samostatné činnosti podle zvláštních předpisů	40 % z příjmů max. 800 000 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování (2022) dle Zákon o daních z příjmů č. 586/1992 Sb.

Z pohledu daně z příjmu dle zákona 586/1992 Sb., o daních z příjmů je možné poskytnuté ubytování vnímat jako:

1. Příjem z nájmu

Jako příjmy z nájmu se dle § 9 zákona č. 586/1992 Sb. řadí finanční prostředky získané prostřednictvím nájmu nemovitých věcí nebo bytů a movitých věcí vyjma příležitostného nájmu. Základ daně pro určení daňové povinnosti poplatník získá snížením příjmů o paušální či skutečné výdaje. V případě využití reálných výdajů jsou základem daně příjmy z nájmu nemovitých věcí nebo bytů snižené o výdaje vynaložené na jejich dosažení, udržení a zajištění. V případě, že poplatník neuplatní výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, udržení a zajištění příjmů, může je uplatnit pomocí paušálu ve výši 30 % z příjmů, nejvýše do částky 600 000 Kč za předpokladu, že je vedena evidence příjmů a pohledávek, které vznikly v souvislosti s nájmem. Příjmy do čtyřnásobku průměrné mzdy (141 764 Kč/měsíc v roce 2021, 155 644 Kč/měsíc v roce 2022) se daní sazbou 15 % ze základu daně, příjem nad tuto hranici pak 23 %. Pokud se jedná o příjmy z nájmu fyzické osoby, neplatí se sociální ani zdravotní pojištění, v případě

fyzické osoby bez zdanitelných příjmů musí tato osoba platit zdravotní pojištění. (Finance, 2022)

2. Příjem ze samostatné činnosti

Podle § 7 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů je pronajímaná věc, která je zapsaná v obchodním majetku, zdaňována jako příjem z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti. Základ daně se může vypočítat pomocí daňové evidence, kde se výdaje uvádí podle dokladů nebo pomocí paušálních výdajů, získá tak možnost uplatnit výdaje ve výši až 600 000 Kč. (Zákon o daních z příjmů č. 586/1992)

3. Příležitostná činnost

Podle § 10 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů jsou osvobozeny ostatní příjmy, při kterých dochází ke zvýšení majetku, zejména příjmy z příležitostných činností nebo z příležitostného nájmu movitých věcí, pokud jejich úhrn u poplatníka nepřesáhne ve zdaňovacím období 30 000 Kč. (Zákon o daních z příjmů č. 586/1992)

Tato situace by v případě Airbnb mohla nastat pouze v případě poskytnutí jednorázového a krátkodobého nájmu obytného přívěsu, který spadá do movitého majetku. (Soukupová 2019)

2.2.2 Daň z přidané hodnoty

Pro účely zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů je nutné rozlišovat nájem a ubytovací službu, neboť se u nich uplatňuje odlišný daňový režim. (Generální finanční ředitelství, 2017)

Tkadlec (2017) uvádí, že mezi hlavní prvky:

- dobu, na kterou je ubytování poskytováno,
- periodicitu, v níž je poskytnutí služeb opakováno,
- účel, k jakému má být byt, dům nebo pokoj poskytnut.

Za ubytovací služby se považují ty, které jsou zařazené v oddílu 55 klasifikace produkce CZ-CPA1, kam patří zejména následující:

- ubytovací služby v hotelích a podobných zařízeních (motely, penzióny atd.) s každodenním úklidem a jinými službami, obvykle poskytované na dny nebo týdny,
- ubytovací služby v mládežnických hostelech, horských chatách a rekreačních chatách s pokoji nebo ubytovacími jednotkami s velmi omezenými úklidovými službami nebo bez nich,
- ubytovací služby v nemovitostech užívaných na časový úsek (time-share) pro návštěvníky mimo jejich obvyklé bydliště,
- ubytovací služby v pokojích nebo ubytovacích jednotkách, ne s každodenními úklidovými službami, např. v bytech a domech pro dovolenou, bungalovech a chatách, pro osoby mimo jejich bydliště obvykle poskytované na dny nebo týdny,
- poskytování místa pro rekreační vozidlo nebo stan pro osoby mimo jejich bydliště, obvykle poskytované na dny nebo týdny,
- poskytování prostoru v chráněných přístřešcích nebo prostých táborových zařízeních pro umístění stanů nebo spacích pytlů, a další.
(Generální finanční ředitelství, 2017)

Definice nájmu je na rozdíl od definice ubytovacích služeb jednoznačně stanovená Soudním dvorem Evropské unie. „Nájmem se rozumí, že pronajímatel převede na nájemce za úplatu na sjednanou dobu právo užívat nemovitost způsobem, jako kdyby byl vlastníkem, a právo vyloučit jakoukoli další osobu z výkonu takového práva.“
(Generální finanční ředitelství, 2017)

Osoba povinná k dani

„Osoba povinná k dani je osoba, která samostatně uskutečňuje ekonomické činnosti. Osobou povinnou k dani je i právnická osoba, která nebyla založena nebo zřízena za účelem podnikání, pokud uskutečňuje ekonomické činnosti.“
(Zákon o DPH č. 235/2004 Sb.)

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že zprostředkující společnost (Airbnb) a osoba poskytující ubytovací služby prostřednictvím zprostředkovatele jsou osobami povinnými k dani, protože uskutečňují ekonomickou činnost. (Generální finanční ředitelství, 2017)

Povinnost registrace k DPH

Poskytnutí ubytovací služby za úplatu osobou povinnou k dani v rámci uskutečňování její ekonomické činnosti s místem plnění v tuzemsku je zdanitelným plněním.

V případě, že poskytovatel ubytování se sídlem v tuzemsku není plátcem DPH, stane se jím, pokud jeho obrat za nejvýše 12 bezprostředně předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců přesáhne 1 000 000 Kč. Pokud poskytovatel ubytování přesáhne stanovený obrat, je povinen podat přihlášku k registraci do 15 dnů po skončení kalendářního měsíce, ve kterém překročil stanovený obrat. Osoba povinná k dani se může k DPH registrovat i dobrovolně za splnění stanovených podmínek zákonem o DPH dle § 94a. ZDPH. (Generální finanční ředitelství, 2017)

Skrze DPH dochází ke stanovení hodnoty přidané ke zboží a službám. U uživatelů z Evropské unie společnost Airbnb vybírá DPH u servisních poplatků. Daň z přidané hodnoty tedy vychází ze servisního poplatku. (Airbnb, 2020)

Poskytovatel ubytování se může dostat do pozice, kdy bude příjemcem služeb od společnosti Airbnb, která je usazená v jiném členském státě Evropské unie, tj. z pohledu zákona je společnost považována za osobu neusazenou v tuzemsku. Přijatá služba od společnosti Airbnb spočívá v použití online platformy, a tak za ni požaduje servisní poplatek, který ztělesňuje úplatu. Dále je důležité, komu zprostředkovatel službu poskytuje. Může se jednat o poskytovatele nebo uživatele. Dále musíme rozlišit, zda je jedná o:

- plátce DPH,
- osobu povinnou k dani,
- osobu nepovinnou k dani.

V případě poskytovatele, který realizuje ekonomickou činnost, se nemůže jednat o osobu nepovinnou k dani. Pokud je zprostředkovatelem poskytnuta služba **plátcí**, vzniká mu povinnost přiznat daň, současně ale získává možnost uplatnit nárok na odpočet. Jako příklad lze uvést zprostředkování ubytování pro podnikatele či společnost. (Generální finanční ředitelství, 2017)

V druhém případě, kdy je zprostředkovatelem poskytnuta služba osobě **povinné k dani**, která není registrována k DPH, vzniká příjemci služby povinnost přiznat daň. Tento

příjemce se stane identifikovanou osobou ode dne přijetí služby s místem plnění v tuzemsku od osoby neusazené v tuzemsku a vzniká jí dle § 97 zákona o DPH povinnost podat přihlášku k registraci do 15 dnů ode dne, ve kterém se stala identifikovanou osobou. (Generální finanční ředitelství, 2017)

Třetí případ zahrnuje osobu **nepovinnou k dani**, například občan. Zprostředkovateli služby, který se nachází v jiném členském státě, vzniká povinnost přiznat daň. Jedná se o režim jednoho správního místa. (Generální finanční ředitelství, 2017)

2.2.3 Poplatek z pobytu

Poplatek z pobytu dopadá na hosty ubytovacích zařízení a upravuje ho zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Od 1.1.2020 je v platnosti novela zákona, která slouží místo předpisů upravujících poplatky z ubytování a nově dopadá tato povinnost i na poskytovatele ubytování skrze Airbnb, respektive na jejich hosty. Každá obec má možnost nastavit si poplatek dle svých potřeb. Základem poplatku z pobytu je počet započatých dní pobytu, s výjimkou dne počátku pobytu. Jediná regulace je zde maximální denní limit, který byl stanoven na 50 Kč na den a vypočte se jako součin základu poplatku a sazby poplatku. Podle §3 a §3a Zákona o místních poplatcích je poplatníkem osoba, která není v obci přihlášená, plátcem je pak poskytovatel ubytování, který má povinnost jej od poplatníka vybrat a odvést. V roce 2021 některá města v rámci podpory ubytovacích zařízení v důsledku pandemie poplatků z pobytu zrušila, nicméně v roce 2022 jej opět zavádí. (Morávek, 2021)

Tento zákon stanovuje ubytovacím zařízením vést evidenční knihu za každé zařízení nebo místo, kde poskytují pobyt za úplatu. Do evidenční knihy zapisují údaje, které se týkají fyzické osoby poskytující úplatný pobyt:

- den počátku a den konce pobytu,
- jméno, popřípadě jména, příjmení a adresa místa přihlášení nebo obdobného místa v zahraničí,
- datum narození,
- číslo a druh průkazu totožnosti.

Tyto zápisy musejí být vedeny správně, průkazně, úplně, přehledně, srozumitelně, způsobem zaručujícím trvalost a musí být uspořádány postupně z časového hlediska. Evidenční kniha se pak musí uchovat alespoň 6 let ode dne provedení posledního zápisu. (Morávek, 2021)

Dřívější právní úprava namísto poplatku z pobytu obsahovala dva druhy poplatků – lázeňský a rekreační. Tyto poplatky však dopadaly jen na ty ubytovací služby, které byly kolaudovány jako ubytovací zařízení. Většina poskytovatelů ubytovacích služeb skrze Airbnb nabízí pobyty v soukromých bytech a v důsledku toho by pak tyto poskytovatelé nemuseli za své pobyty poplatky vybírat. Novelu z roku 2020 komentovala bývalá ministryně financí Alena Schillerová takto: „Provozovatelé nabízející ubytování přes Airbnb mají oproti hotelům nebo penzionům tu výhodu, že na rozdíl od nich nemusejí do koncové ceny pobytu promítnout místní poplatky za ubytování. Díky tomu, že se nový poplatek bude vztahovat na poskytnutí placeného ubytování bez ohledu na to, zda je místo ubytování kolaudováno jako ubytovací zařízení či nikoliv, tuto nerovnost odstraňujeme. Je to další z mozaiky opatření ministerstva financí reagujících na fenomén sdílené ekonomiky a s ním související změny zažitých obchodních modelů.“ (Morávek, 2021)

Hana Kordová Marvanová, radní pro legislativu, veřejnou správu a podporu bydlení, se o současných regulacích krátkodobých pronájmů vyjadřuje takto: „Současná právní úprava není dostatečná k vymezení právního rámce regulace sdíleného ubytování, pokud jde o vymahatelnost plnění podmínek pro poskytování krátkodobých ubytovacích služeb. Poptávka pro uspokojení bytových potřeb dalece převyšuje nabídku a nabízené nemovitosti k uspokojení bytových potřeb jsou nabízeny za ceny výrazně převyšující běžné tržní nájemné a u krátkodobého ubytování ještě výrazněji. Tento stav je vzhledem k politice bydlení neudržitelný“. (Praha.eu, 2020).

V roce 2021 byl podán návrh novely zákona, který měl umožnit Společenství vlastníků jednotek (SVJ) v jejich stanovách omezit či zakázat členům bytové jednotky využívat tyto byty ke krátkodobému pronájmu. Podle říjnového rozsudku Vrchního soudu v Praze ale SVJ nemůže takto omezovat vlastníky bytů, kteří se pro pronájem rozhodli skrze Airbnb. (Dimun, 2021)

Začátkem nouzového stavu schválil Parlament České republiky první z důležitých změn. Platformy musejí živnostenským úřadům dodávat informace o poskytnutých službách, zahrnuje to i označení pronajímatele a uvedení adresy, na které je ubytování poskytováno. („Praha navrhla zákon, který umožňuje obcím regulaci platforem typu Airbnb“, 2020)

Podle Taita (2020) čelí systém sdílených ubytovacích služeb v Praze velké kritice, neboť mají negativní vliv na bydlení a kvalitu života dlouhodobých obyvatel v domech, ve kterých jsou některé byty poskytovány k ubytování turistů. Další velký problém je zdaňování. Praha odhaduje nedoplatky na daních v řádech desítek milionů korun. Platforma Airbnb a další podobní poskytovatelé ubytovacích služeb jsou ze strany tradičních poskytovatelů označováni za nekalé konkurenty, protože nemusí dodržovat řadu norem a předpisů, které jsou pro daný obor závazné.

2.2.4 Daňové úniky Airbnb v České republice

Podle Chovanculiaka (2020) je za sdílení považováno jen to, pokud lidé společně využívají a vyměňují si věci nezištně, nevstupují do toho tedy peníze.

Online platforma Airbnb se však rychle dostala od sdíleného ubytování k běžnému podnikání a začala tak konkurovat hotelům a penzionům. Dle studie Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy z roku 2018 byl počet jednotek nabízených skrze Airbnb k pronájmu v Praze skoro 11 a půl tisíce. Pro porovnání s některými evropskými zeměmi je to více než vykazala Budapešť a Vídeň. („České úřady přitvrdily vůči Airbnb“, 2020)

Na základě toho, že se pronajímání bytů prostřednictvím platformy Airbnb vyplatí dvakrát až třikrát více než dlouhodobé pronájmy, začíná většina z nich fungovat na byznysovém, nikoliv sdíleném modelu. (Rychlíková, 2019)

Podle průzkumu Úřadu vlády (2017) patří mezi nejčastější stížnosti tradičních ubytovatelů na subjekty sdíleného ubytování nižší ceny, kterých dosahují neplněním fiskálních (daně a poplatky) a regulatorních požadavků (například hygienické, stavební a bezpečnostní předpisy). Dalším výrazným příkladem je, že kvůli legislativě nemohou kontrolní orgány příliš činit, což vyvolává pocit nespravedlnosti na trhu, neboť tradiční poskytovatelé ubytovacích služeb se musejí řídit platnou legislativou a radou z ní vyplývajících opatření. Ta mají primárně zajistit ochranu spotřebitele.

Tabulka 8 Průměrné měsíční výnosy z ubytování nabízené skrze Airbnb (v EUR)

Město	Výnos (v Eurech) / měsíc	Počet aktivních pronájmů
Praha	841	4 724
Berlín	1 080	6 269
Mnichov	855	2 766
Barcelona	1 668	9 756
Londýn	1 733	29 095
Paříž	1 309	22 118
Stockholm	1 278	958
Amsterdam	1 454	3 318
Vídeň	865	6 703

Zdroj: Vlastní zpracování (2022) na základě Airdna MindMarket (data k 31.3.2022)

Dle analýzy Úřadu vlády (2017) lze potvrdit, že v 80 % nabízeného ubytování přes společnost Airbnb se nejedná o tzv. „příležitostnou“ sdílenou ekonomiku, ale o provozování podnikatelské činnosti. Ve většině případů sdíleného ubytování nabízejí poskytovatelé k pronájmu více než jednu jednotku a i na základě toho provozují soustavnou podnikatelskou činnost. V roce 2017 byla nabídka uživatelů Airbnb 8 943 ubytovacích jednotek z celkového počtu 18 548, větší počet uživatelů tedy nabízí k pronájmu více než jednu jednotku.

V určitém pohledu je pro tyto služby typické poskytování doprovodných služeb, které s nabídkou krátkodobého ubytování souvisejí. Jedná se o služby jako předání klíčů, uvedení hosta do jednotky, zprostředkování úklidu, kontrola bytu či komunikace s hostem a jsou prováděné v pozitivním případě přímo majitelem pronajímané jednotky nebo najatou externí firmou. Zvýšená poptávka po těchto externích službách naznačuje, že určitý segment nabídky Airbnb je pronajímán konstantně a za účelem dosažení zisku s cílem odprostit majitele od administrativní a pracovní zátěže, která s krátkodobým pronájmem souvisí. Tento typ poskytování služeb už ale nemá se sdílenou ekonomikou

nic společného a měl by být podroben stejné příslušné regulaci jako je vystaveno podnikání či tradiční poskytovatelé ubytovacích služeb. (Úřad vlády, 2017)

3 Návrh zdanění sdílené ekonomiky

S využitím několika veřejně dostupných analýz, které se zabývají problematikou sdílené ekonomiky a její regulace a zdanění, navrhuje autorka několik doporučení. Tato doporučení mají za cíl, jak efektivně řešit nedostatky ve zdanění sdílené ekonomiky a její regulaci v České republice. Autorka vychází z *Analýzy sdílené ekonomiky a digitálních platforem*, (Úřad vlády, 2017), z *Vymezení metodologických postupů pro zajištění datové základny a ekonomických východisek pro regulatorní ošetření tzv. sdílené ekonomiky*, (Veber a kol., 2016) a ze *Sdílené ekonomiky – Bohatství bez vlastnictví*. (Deloitte, 2017)

Pichrt et al. (2017) uvádí, že tak, jak je sdílená ekonomika zdaňována má mnoho rezerv a nevyřešených hledisek, to pak v důsledku vede ke vzniku nedostatků ve srozumitelnosti a transparentnosti pravidel pro správu daní a poplatků. Zdaňování sdílené ekonomiky je často diskutováno kvůli realizovaným daňovým únikům a neuskutečněným příjmům do veřejného rozpočtu.

Optimální regulace by měla být tvořena jednoznačně danými pravidly na trhu, včetně stabilních cen, které spojí nabídku s poptávkou a nebudou vytvářet díry na trhu či nedostupnost služeb.

1. Sdílená ekonomika by měla být jasně definována

Je důležité jasně vymezit, jak přesně je sdílená ekonomika definována, jaké služby do ní spadají a naopak, jaké činnosti se jeví jako zneužívání nedostatečně připraveného právního rámce vůči novým formám poskytování služeb a jeho špatné vymahatelnosti. Optimální definice by mohla znít takto: „*Sdílená ekonomika je ekonomický systém, kde se statky a služby sdílejí soukromými subjekty zdarma nebo za úplatu, prostřednictvím internetu za účelem efektivního využívání aktiv a snížením transakčních nákladů.*“ Jedná se tedy o sdílení, které má pozitivní ekonomický a sociální přínos a jeho cílem je pouze příležitostný přivýdělek.

2. Vymezení rozdílů mezi příležitostným sdílením a podnikáním

Z daňového hlediska je nutné jednoznačně vymezit tyto pojmy a stanovit rozdíly mezi nimi. V případě příležitostné činnosti je vhodné zvolit například finanční limit, do kterého budou příjmy tolerovány, nebo jiný kvantitativní limit, do kterého bude sdílení tolerováno a nezdaněno. Příjem z příležitostné činnosti by mohl být stanoven na několiknásobek

minimální mzdy. Osobám, které měly roční příjem nižší než stanovený limit, by měly být poskytnuty finanční úlevy nebo bude příjem nezdaněn.

3. Propojení digitálních platforem s Finanční správou

Všechny transakce v rámci sdílené ekonomiky jsou zprostředkovány online a zanechávají digitální stopu a měly by tak být dohledatelné. Ideální by bylo propojit IT systémy Finanční správy a společností digitálních platforem. Díky tomu by mohly příjmy ze sdílení přímo vstupovat do předvyplněných daňových přiznání. Usnadnila by se tak práce Finanční správě s výběrem daní, ale i těm, kteří sdílí svá aktiva, by to usnadnilo přiznávání jejich příjmů.

4. Rovné příležitosti a regulace

Stát by měl zajistit vhodné legislativní prostředí pro rozvoj sdílené ekonomiky, ale i pro rozvoj tradičních odvětví a zajistit mezi nimi férové konkurenční prostředí. Pokud bude současná právní nejistota pokračovat, bude docházet ke vzniku nových forem podnikání v pololegálním režimu, což ztěžuje výběr daní a omezuje potenciál sdílené ekonomiky. Na druhé straně je ale i zakazování či přílišná regulace. To může mít za následek omezení ekonomických benefitů sdílené ekonomiky, proto by stát neměl jednotlivé platformy omezovat, sankcionovat či zakazovat, ale reagovat pružně a rychle na současný vývoj a nastavit takový rámec, který by podpořil vývoj sdílené ekonomiky a současně garantoval právní jistotu pro všechny strany trhu

Závěr

Sdílená ekonomika je velmi inovativní odvětví založené na digitálních platformách a do budoucna lze i přes negativní dopady v důsledku pandemie COVID-19 předpokládat její další rozvoj. Sdílení se rozšířilo do mnoha odvětví, například se jedná o ubytování, dopravu/cestování, finance nebo freelancing.

Její dopad na ekonomiku a společnost je různý, v některých případech příznivý, v některých negativní.

Legislativa, která citlivě reaguje na její rozvoj, je nedílnou součástí využití jejího potenciálu, a právě podřízení sdílené ekonomiky současné legislativě by výrazně snížilo potenciál tohoto odvětví a vedlo by k právní i ekonomické nejistotě. Vznik nových forem podnikání v pololegálním setrvání by vedlo ke ztížení regulací a výběru daní.

Sdílená ekonomika by měla být považována za příležitost ekonomického růstu, snížení nezaměstnanosti nebo snížení transakčních nákladů ze sdílení aktiv. Je ale zapotřebí nastavení správně regulovat. Skrze regulační nástroje by mělo docházet k ochraně spotřebitele a zajištění povinných odvodů.

V praktické části předložené bakalářské práce byla problematika daňových aspektů sdílené ekonomiky řešena na vybraných společnostech Uber a Airbnb. Na základě provedené analýzy byly představeny principy zdaňování účastníků platformy sdílené ekonomiky pomocí výpočtů a veřejně dostupných informací.

Řešena je i problematika daňových úniků, a to především ze strany poskytovatelů služeb. Ve většině případů dochází k chybnému výkladu zákonů a s tím je spojené neplnění daňových povinností.

Poskytovatelé služeb skrze platformy Uber a Airbnb podléhají odvodům daně z příjmů fyzických osob, daně z přidané hodnoty, silniční daně (Uber) a poplatku z pobytu (Airbnb). Každá z daní je v bakalářské práci podrobně popsána a jsou zde uvedeny konkrétní propočty zdanění. Dle provedené analýzy je důležitým faktorem v oblasti zdanění rozlišení příležitostného sdílení a podnikání. Jako problém ve zdanění se pak jeví neregulovanost (se kterou souvisí i těžká vymahatelnost daní) a nerovné podmínky pro poskytovatele služeb skrze digitální platformy a podnikatele z oborů. Dalším problémem jsou služby, původně určené pouze ke sdílení, které rychle přerostou v běžné podnikání.

S tím souvisí například neodvádění místních poplatků či nedanění příjmů z krátkodobého ubytování.

V závěru práce je představeno několik vhodných doporučení pro rozvoj sdílené ekonomiky, které by měly být zaváděny pružně a rychle dle současného vývoje, aby neomezovaly ekonomické benefity sdílené ekonomiky. Jedná se o zavedení jasné definice sdílené ekonomiky, vymezení rozdílů mezi příležitostným sdílením a podnikáním, propojení digitálních platforem s finanční správou a v neposlední řadě o rovné příležitosti a regulace.

Seznam použitých zdrojů

- Airbnb.cz (2021). *Co je Airbnb a jak funguje?* Dostupné z <https://www.airbnb.cz/help/article/2503/co-je-airbnb-a%C2%A0jak-funguje>
- Bareš, M. (2018). *Daňověprávní aspekty sdílené ekonomiky* [Diplomová práce, Univerzita Karlova]. Digitální repozitář Univerzity Karlovy. <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/104851>
- BlaBlaCar (2022). *O čem je moderní spolujízda autem?* Dostupné z <https://blog.blablacar.cz/blablalife/novy-druh-cestovani/spolecnost/definice-spolujizdy>
- České úřady přitvrdily vůči Airbnb (2020). <https://www.asb-portal.cz/byznys/realitni-trh/ceske-urady-pritvrdily-vuci-airbnb#:~:text=V%20srpnu%202019%20finan%C4%8Dn%C3%AD%20spr%C3%A1va,osob%C5%99es%2035%20milion%C5%AF%20korun.>
- Česko v datech (2018). *Budoucnost ve sdílení*. Dostupné 2.7.2018 z <https://www.ceskovdatech.cz/clanek/92-budoucnost-ve-sdileni-velky-prehled-toho-co-uz-v-cesku-sdilime/>
- Deloitte (2017). *Bohatství bez vlastnictví*. Dostupné z <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/deloitte-analytics/Sdilená-ekonomika.pdf>
- Deloitte (2020). *COVID-19: Ekonomické dopady*. Dostupné z https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/about-deloitte/COVID-19-ekonomické_dopady.pdf
- Dimun, P. (2021). *Soud: Společenství vlastníků nemůže omezovat krátkodobé pronájmy typu Airbnb*. Ceska-justice. <https://www.ceska-justice.cz/2021/12/soud-spolecenstvi-vlastniku-nemuze-omezovat-kratkodobe-pronajmy-typu-airbnb/>
- Finanční správa (2022). *Daň z příjmů*. Dostupné z <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/pausalni-dan/obecne-informace>
- Generální finanční ředitelství (2017). *Informace k daňovému posouzení povinností poskytovatelů přepravních služeb (UBER)*. Dostupné z https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-seznam-dani/2017_DPH_Info-k-danovemu-posouzeni-povinnosti-poskytovatelu-.pdf
- Generální finanční ředitelství (2017). *Informace k daňovému posouzení povinností poskytovatelů ubytovacích služeb (Airbnb a další)*. Dostupné z https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-placeni-dani/2017-10-11_Info_k_danovemu_posouzeni_povinnosti_poskytovatelu_ubytovacich_sluzeb.pdf
- Heller, J., (2018). *Řidiči, neukvapte se. Uber se vám jen těžko vyplatí, tvrdí vládní analýza*. iDNES. https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/uber-se-ridicum-nevyplati-analyza-urad-vlady-taxi-liftago-studie-urad-vlady.A180216_144040_domaci_hell
- Hospodářské noviny (2021). *Uber je nadále ve ztrátě. V pandemii se nedaří jeho taxislužbě, roste ale zájem o rozvoz jídel*. Dostupné 11. 02. 2021 z <https://byznys.hn.cz/c1-66881600-uber-je-nadale-ve-ztrate-v-pandemii-se-nedari-jeho-taxisluzbe-roste-ale-zajem-o-rozvoz-jidel>

Chovanculiak, R. (2020). *Pokrok bez povolení: Jak sdílená ekonomika, crowdfunding a kryptoměny změnily svět*. Praha: Grada

Institut pro politiku a bezpečnost (2020). *Koronavirus a bydlení*. Dostupné 4.6.2020 z <https://www.politikaspolecnost.cz/blog/koronavirus-a-bydleni/>

iRozhlas.cz (2020). *Airbnb kvůli koronaviru propustí čtvrtinu zaměstnanců a omezí část aktivit*. Dostupné 6.5.2020 z https://www.irozhlaz.cz/ekonomika/airbnb-koronavirus-propousteni_2005060914_cen

Jak funguje sdílená ekonomika? (2017). <https://www.flexioffice.cz/jak-funguje-sdilena-ekonomika>

Klasická vs. alternativní taxislужba. (2017). <https://www.srovnator.cz/clanky/klasicka-vs-alternativni-taxisluzba/>

Kruliš, K. (2018). *Sdílená ekonomika v době chytrých měst*. Amo.cz. http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2018/07/AMO_sdilena-ekonomika-v-dobe-chytrych-mest.pdf

Kruliš, K., Rezková, A. (2016). *Analýza vybraných sektorů sdílené ekonomiky v České republice*. Asociace pro mezinárodní otázky: Research Paper 2/2016. <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/55423/63472/653276/priloha001.pdf>

Marek, M. (2017). *Sdílená ekonomika a její místo v moderním hospodářském systému*. [Bakalářská práce, Univerzita Karlova]. Digitální repozitář Univerzity Karlovy. <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/81400/130187560.pdf?sequence=1>

MATOFSKA, B. (2016). *What is the Sharing Economy?*. <https://www.benitamatofska.com/what-is-the-sharing-economy>

Ministerstvo dopravy (2020). *Shrnutí změn v taxislужbě k 1. červenci 2020*. Dostupné 1. 5. 2021 z <https://www.mdcz.cz/Dokumenty/Verejna-doprava/Taxisluzba/Shrnutizmen-v-taxisluzbe-k-1-cervenci-2020>

Ministerstvo financí České republiky (2017). *Sdílená ekonomika v sektoru cestovního ruchu a ubytování a její vliv na problematiku místních poplatků*. Dostupné z https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Prezentace_2017-11-07_Sdilena-ekonomika-v-sektoru-cestovniho-ruchu-a-ubytovani-a-jeji-vliv-na-problematiku-mistnich-poplatku.pdf

Morávek, D. (2021). *Kde začnou vybírat poplatek z pobytu? Máme srovnání poplatků v okresních městech*. Podnikatel.cz. <https://www.podnikatel.cz/clanky/mistni-poplatek-z-pobytu-okresni-mesta-2021-2022/>

Novák, T. (2018). *Airbnb – co je to a jak to funguje*. Etabroad.com. <https://etabroad.com/cs/airbnb-co-je-to-a-jak-to-funguje/>

Ombudsman, (2019). *Sdílená ekonomika – přepravní služby*. Dostupné z https://www.ochrance.cz/uploads-import/Letaky/Sdilena-ekonomika_Prepravni-sluzby.pdf

Pichrt, J. (2019). *Sdílená ekonomika tři rok poté – závěry a perspektivy*. Praha: Wolters Kluwer

Pichrt, J., Boháč, R., Elischer, D. Kopecký, M., Morávek, J. (2018). *Sdílená ekonomika a delikty*. Wolters Kluwer.

Pichrt, J., Boháč, R., Morávek, J. (Eds.). (2017). *Sdílená ekonomika – sdílený právní problém?* Praha: Wolters Kluwer

Polesný, D. (2017). *Co je to a jak funguje Uber*. Živě.cz.

<https://www.zive.cz/clanky/co-je-to-a-jak-fungujeuber/sc-3-a-189701/default.aspx>

Praha navrhla zákon, který umožňuje obcím regulaci platformou typu Airbnb, (2020). <https://www.flowee.cz/floweecity/praha/8003-praha-navrhla-zakon-ktery-umoznuje-obcim-regulaci-platforem-typu-airbnb>

Praha.eu (2020). *Praha chce prosadit novelu živnostenského zákona, která dá obcím větší pravomoci k regulaci krátkodobého ubytování*. Dostupné 8.6.2020 z

https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/tiskovy_servis/tiskove_zpravy/praha_chce_prosadit_novelu5465-export.html

Rychlíková, A. (2019). *Airbnb. Blíží se konec jednoho mýtu o „sdílené ekonomice“?* iRozhlas. https://www.irozhlas.cz/komentare/airbnb-sdilena-ekonomika-rychlikova-komentar-praha_1905141756_pak

Sdílení aut (carsharing) – co to je a jak to funguje (2021).

<https://www.portalridice.cz/clanek/nemate-auto-a-nechcete-si-ho-kupovat-vyuzijte-carsharing>

Soukupová, K. (2009). *Za pronájem movitých věcí se v určitých případech neplatí daň z příjmů*. Podnikatel.cz <https://www.podnikatel.cz/clanky/nahodily-prijem-pronajem-movitych-veci/>

Svoboda, M. (2019). *Jaké daňové povinnosti musí řešit řidiči Uberu a poskytovatelé ubytování pře Airbnb?* epravo.cz. <https://www.epravo.cz/top/clanky/jake-danove-povinnosti-musi-resit-ridici-uberu-a-poskytovatele-ubytovani-pres-airbnb-109603.html>

Tait, R. (2020). *'I'm a stranger in my own city': Prague takes on Airbnb to dam flood of tourists*. The Guardian. Dostupné z <https://www.theguardian.com/environment/2020/feb/01/overwhelmed-prague-tries-to-limit-airbnb-to-curb-tourism>

Uber (2020a). *Naše reakce na pandemii COVID-19*. Dostupné 15. 03. 2021 z <https://www.uber.com/cz/cs/coronavirus/>

Uber (2020b). *Uber Black – prvotřídní zážitek pro každého*. Dostupné z <https://www.uber.com/cs-CZ/blog/uber-black-changes-2020/>

Uber (2022). *Požadavky na auta v České republice*. Dostupné z <https://www.uber.com/cz/cs/drive/requirements/vehicle-requirements/>

Úřad vlády České republiky. *Analýza sdílené ekonomiky a digitálních platform*. (2017) Dostupné z https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha_4_Material_Analyza.pdf

Valentová M. (2018). *Sdílená ekonomika – nový druh podnikání*. Portal.pohoda.cz. <https://portal.pohoda.cz/pro-podnikatele/uz-podnikam/sdilena-ekonomika-%E2%80%93-novy-druh-podnikani/>

- Valentová M. (2018). *Sdílená ekonomika z legislativního pohledu*. Portal.pohoda.cz. <https://portal.pohoda.cz/zakon-a-pravo/legislativa-pro-podnikatele/sdilena-ekonomika-z-legislativniho-pohledu>
- Veber, J., Krajčik, V., Hruška, L., Makovský, P., a kol. (2016). *Vymezení metodologických postupů pro zajištění datové základny a ekonomických východisek pro regulatorní ošetření tzv. sdílené ekonomiky*. Úřad vlády. <https://www.vspp.cz/wp-content/uploads/2017/05/zprava.pdf>
- Vláda České republiky. (2018) *Vláda uzavřela memorandum se společností Uber*. Dostupné 30.4.2018 z <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-uzavrela-memorandum-se-spolecnosti-uber-165182/>
- Vlach, R. (2017). *Na volné noze*. Jan Melvil Publishing. <https://www.melvil.cz/wp-content/uploads/2017/03/kniha-na-volne-noze-ukazka-1.pdf>
- Vlach, R. (2018). *Vše, co jste kdy chtěli vědět o freelance ekonomice*. Na volné noze. <https://navolnenoze.cz/blog/freelancing/>
- Zákon č 89/2012 Sb., občanský zákoník. (2012).
- Zákon č. 16/1993 Sb. o dani silniční, (1993).
- Zákon č. 235/2004 Sb., zákon o DPH (2004).
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (1992)
- Zonky – za kolik opravdu půjčují lidem? (2022) Dostupné 19.1.2022 z <https://www.pujckyhned.cz/pujcka/Zonky>
- Zonky (2022). *Daně – Zonky Rentiér*. Dostupné 8.1.2022 z https://zonky.cz/downloads/Dane_rentier.pdf
- Zonky. (2021). *Co je Zonky? Dostupné z https://zonky.cz/otazky-a-odpovedi*

Seznam tabulek

Tabulka 1 Porovnání nákladů a výnosů společnosti Uber za rok 2017.....	24
Tabulka 2 Paušální výdaje pro rok 2021 (v Kč)	25
Tabulka 3 Výpočet daně z příjmů fyzických osob u služeb UberBlack (v Kč).....	27
Tabulka 4 Měsíční výnos DPH ze servisního poplatku (v Kč).....	28
Tabulka 5 Roční sazba daně silniční pro rok 2021	29
Tabulka 6 Výpočet roční silniční daně	30
Tabulka 7 Paušální výdaje pro rok 2021 (v Kč)	33
Tabulka 8 Průměrné měsíční výnosy z ubytování nabízené skrze Airbnb.....	40

Seznam obrázků

Obrázek 1 Ubytovací služby.....	32
---------------------------------	----

Seznam zkratek

atp.	a tak podobně
č.	číslo
ČR	Česká republika
DPH	Daň z přidané hodnoty
EUR	euro
Kč	koruna česká
např.	například
odst.	odstavec
P2P	Peer to peer (<i>právní vztah mezi spotřebiteli</i>)
písm.	písmeno
Sb.	Sbírka zákonů
SVJ	Společenství vlastníků jednotek
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaný
USA	Spojené státy americké
ZDP	Zákon o daních z příjmů
ZDPH	Zákon o dani z přidané hodnoty

Abstrakt

Zatloukalová, D. (2022). *Daňové aspekty sdílené ekonomiky* [Bakalářská práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: sdílená ekonomika, daně, sdílení, regulace, Airbnb, Uber

Bakalářská práce se zabývá velmi aktuálním tématem sdílené ekonomiky a jejími daňovými aspekty. První část práce se zabývá uvedením do problematiky sdílení a představením jeho nejčastějších forem – ubytování, doprava/cestování, finance, freelancing. Ve druhé části je provedena analýza zaměřená na společnosti Uber a Airbnb. Pozornost je věnována daňovému zatížení těchto platforem. Práce se dále věnuje regulaci sdílené ekonomiky, pro kterou jsou v závěru práce představena určitá doporučení, která by byla vhodná přijmout pro budoucí rozvoj.

Abstract

Zatloukalová, D. (2022). *Tax aspects of sharing economy* [Bachelor's Thesis, University of West Bohemia].

Klíčová slova: sharing economy, tax, sharing, regulation, Airbnb, Uber

Bachelor's Thesis deals with the very topical subject of sharing economy and its tax aspects. The first part of the thesis deals with the introduction to the issue of sharing and its most common forms – accommodation, transport / travel, finance and freelancing. In the second part there is an analysis focused on Uber and Airbnb. Attention is paid to the tax burden of these platforms. The thesis also deals with the regulation of the shared economy, for which certain recommendations are presented at the end of the work, which would be appropriate to adopt for future development.